

Стефаникові мужики – се не затуркані з'їдачі хліба. Це Земні Боги. Філософи Землі. Це той Золотий Вік Мужичької Віри, де Правда і БОГ ще ходили межи людьми, а не спостерігали байдуже з моніторів телевізій та обкладинок дешевих книг.

Слово Стефаника прийшло „*як огонь з середини землі*“. Тому цей нутрянний, пекельний вогонь і нині пече. Не спалює. Бо це не покара, а животворний вогонь. Вічний вогонь мужичької Любови. Від нього ми відвернулися. Стефаник досі до нього йде.

«ВАЖКУ МАЮ РОЛЬ У НІЧНОМУ ТЕАТРІ»

Анджеј Бартинський. Бенкет метелика / Поезія в перекладі Світлани Брєславської. – Івано-Франківськ: «Місто НВ», 2018. – 64 с.

З цим поетом запізнався весною 2013 року в рамках польсько-українського фестивалю «Галиційська осінь», зорганізованого польським поетом Анджеєм Грабовським. Тоді Анджеј Бартинський (25 травня 1934-16 червня 2018) був на посаді голови Нижньосілезького відділу Спілки літераторів Польщі (ZLP), яку пізніше посів поет Казімеж Бурнат, а пан Анджеј залишився Почесним головою. З того часу маю спrezentований ним томик Вибраних віршів (2009) мовою оригіналу з симпатичною дедикацією: «*Поважному Євгеніві Баранові – українському письменникові на пам'ять про наше гарне знайомство і зустріч в Івано-Франківську. Автор. 25.04.2013*».

Те, що в останній рік свого життя Бартинський виявив зацікавлення, аби його книжка «*Бенкет метелика*» вийшла українською, тільки виявляє його генетичне поєднання з Україною. Анджеј Бартинський народився у Львові, хлопчиком був зв'язковим Армії Крайової, потрапив у гестапівську тюрму, де й осліп. З 1946 року проживав у Вроцлаві. Єдиним містом, яке бачив в своєму житті був і залишився Львів. Бартинський дебютував у 1956 році віршем «*Рансод про Єсеніна*», а з 1961 року став членом Спілки Літераторів Польщі. Сучасники називали його «*вроцлавським Гомером*», «*польським Гомером*» і «*Гомером зі Львова*».

До цієї книжки, передмову до якої в Польщі написав Анджеј Вальтер «*Поет-птаха або розмова про Анджея Бартинського*» (Вроцлав, 2016), а в українському варіанті книжки автором передмови є Казімеж Бурнат, Бартинський попросив додати вірш «*Україна*», якого він написав ще 1998 року: «*О Україно Вітчизно моя // Ти як вино із домашнього бутля // міцне й духмяне, п'янке й дурмане // о Україно – солодкий трунку*». Це був не просто поетичний жест, а внутрішній вияв його приналежності до історії, якої не зміниш і в якій треба шукати стежки для діалогу-порозуміння. Цим і викликана ідея Бартинського проводити в Поляниці Здрою міжнародний фестиваль «*Поети без кордонів*».

Ця книжка є екзистенційно-мажорна в сенсі наповнення і перспектив естетично-світоглядних. Тут не має суму, нот проминання чи нот прощання. На диво, світла і позитивна книжка, яка охоплює різні скалки людського життя і авторського в тому числі. Тут маємо спогадові сторінки, автобіографічні, так чи інакше пов'язані зі сліпотою поета, інтимні настрої, філософсько-медитативні, доповнені естетичними уподобаннями і міркуваннями автора. Хтось з польських критиків твердив, що у віршах Бартинського багато колористики. Це так. Його вірші нагадують імпресіоністичні картини з одного боку, з іншого – дуже виразні реалістичні полотна.

Закономірними у книжці Бартинського виглядають поетичні присвяти – друзі, сестри, дружині. Тональність цих присвят різна, акцентація на приватних деталях спілкування і спільного споминання є важливою в контексті конкретних історій і ситуацій. А ще розлито у віршах багато ледь вловимої іронії та самоіронії. Хтось із чеських критиків першої третини ХХ століття, чи не Францішек Шальда, резонно твердив, що іронія є зворотною стороною сентиментальності. Але романтична естетика якраз і вибудовувала розуміння поетичного на таїнстві і сентиментальності (нехай прихованій). Там, де зникають ці риси – починається нова історія трактування поетичного, і не завжди краща.

Мені імпонують світоглядно-естетичні інтенції автора. Особливо там, де він говорить за людське і про людське. Тобто, там, де він є універсальним у кожному конкретному вияві.

У поезії ХХ століття моду визначали і задавали іспанці і росіяни. Особливо яскравим у них був початок століття. Таке враження складається, коли читаєш їхні вірші, особливо російських поетів «срібного віку», що їхньою батьківщиною було небо. Бартинський, маючи добротну школу поетичну, у своїх кращих віршах виявляє оцю універсальність поетичного простору, при деталізації поетичної мови. При чому вияв його польськості не є ностальгійно-кресовий (що виявляється у багатьох поетів його покоління, навіть, у молодших), а естетично надпросторовий. І це, напевне, є тією важливою рисою, яка виводить поета за рамці просторово-часового спогаду у виміри чистої поезії. Себто, ця універсальність і робить Бартинського співцем людського світу, в який він був закоханий і який він прозирав своїм поетичним оком:

*В моїй Вітчизні малюють картини
співають пісні пишуть вірші
моя Вітчизна – твоя Вітчизна
тож подаймо собі руки
люди навчаються люди працюють
щоб наше життя було гарніше
моя Вітчизна – мої вірші*